

Секція: Економіка

Цимбалюк Ганна Сергіївна

кандидат економічних наук,

завідувач кафедри економіки, управління та туризму

Хмельницького інституту МАУП

м. Хмельницький, Україна

ВАЖЛИВІСТЬ БЮДЖЕТНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бюджетування лежить в основі діяльності будь-якої організації, у зв'язку з цим важливо те, на чому ґрунтується, ким і як організований цей процес.

Незалежно від видів діяльності, розміру та позиціонування підприємства на ринку можна відзначити, що правильний план сприяє об'єднанню та згуртуванню колективу, ефективність планів підприємства загалом завжди залежить від збалансованості планів його окремих підрозділів. При цьому чим вимогливіший та авторитетніший керівник, тим ймовірніше досягнення мети.

Систему бюджетного управління на будь-якому підприємстві необхідно

вибудувати, включаючи до неї такі процеси:

- формування фінансової структури та визначення бюджетних повноважень учасників процесу;
- розробка та затвердження бюджетів підприємства (у тому числі розподіл лімітів бюджету за статтями доходів та видатків);
- формування договірних зобов'язань у рамках затверджених бюджетів з урахуванням мінімізації ризиків та забезпечення безпеки діяльності підприємства;

- виконання розрахунків у рамках сформованих договірних зобов'язань та контроль за виконанням бюджетів доходів та видатків та бюджету руху коштів;
- формування повного пакета первинних облікових документів (за доходною та видатковою частиною);
- формування та подання управлінської звітності;
- аналіз та прийняття рішень [1, с. 14].

З урахуванням специфіки діяльності підприємства спочатку необхідно виділити функціональні бюджети. Зробити це можна виходячи з наступних принципів:

- один бюджет описує лише один процес (продаж товарів, доставка товарів і так далі), не повинно залишатися неохоплених процесів;
- наявність бюджету визначено реаліями бізнесу (наприклад, якщо підприємство не отримує доходів від фінансової діяльності, скласти бюджет немає сенсу).

Усі бюджети слід виділяти відповідно до фінансової структури. Наприклад, бюджет виробництва загалом по підприємству буде складатися з бюджетів окремих виробничих цехів (або заводів), а всі операційні бюджети надалі складуть генеральний бюджет підприємства з основної діяльності.

Незалежно від виду, бюджет складається з окремих статей. Довідник статей необхідно формувати на основі аудиту всіх господарських операцій підприємства. При цьому слід врахувати такі важливі моменти [2]:

- будь-яка видаткова або прибуткова операція обов'язково повинна мати статтю у бюджеті доходів та витрат, за якою вона може бути відображена;
- за значимістю операцій та питомою вагою у витратах або доходах можливий заклад однієї статті для однієї операції (але, як правило, одна стаття відповідає групі операцій);

- статті бюджету мають відображати реальні потреби бізнесу, тому не варто вносити до довідника статтю із розрахунку на майбутнє;
- ступінь деталізації статей залежить від сум операцій, що відображаються.

Планування має бути орієнтоване на ключові цілі бізнесу. Для кожного конкретного підприємства цілі визначаються ринковими (сегмент та частка ринку), виробничими (структура виробництва, технології, що застосовуються, ресурси), фінансовими (джерела фінансування, можливості для залучення кредитів) та соціальними (задоволення запитів споживачів) факторами. Плани можуть бути сформульовані в якісному та кількісному вираженні, але головне, вони повинні бути повністю зрозумілі менеджменту та відображати орієнтири розвитку.

З позиції практики, узгодження цілей є найважливішим етапом планування, у цьому процесі мають брати участь керівники функціональних напрямків, оскільки мета підприємства згодом перетворюється на цілі підрозділів. Саме у процесі узгодження стратегічних цілей керівники функціональних підрозділів виробляють узгоджені методи вирішення існуючих проблем, оцінюють завдання, аналізують обмеження, можливості та ризики.

Таким чином, складання бюджетів – це колективна праця всіх ключових менеджерів підприємства. Враховуючи, що будь-яка колективна праця має бути організована, фінансовий директор виступає координатором процесу планування.

Література

1. Скоробогатова Н. Є. Бюджетування в управлінні: конспект лекцій. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 155 с.
2. Басюк Т.П. Актуалізація процесу бюджетування на підприємствах харчової промисловості в умовах економіки воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1595/1534> (дата звернення: 05.09.2023).